

BASIN AÇIKLAMASI

GIDA EGEMENLİĞİMİZ İÇİN ÜRETİM EKONOMİSİNE GEÇİLMELİ, KAMUCU TARIM VE GIDA POLİTİKALARI UYGULANMALIDIR.

15 EKİM 2020

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), kuruluş tarihi olan 16 Ekim gününü, her yıl belirlenen farklı bir tema çerçevesinde “Dünya Gıda Günü” olarak kutlamakta, yapılan etkinliklerle gıda üretimi, tüketimi ve gıda güvencesine ilişkin konular gündeme taşınarak küresel anlamda büyük önem arz eden gıda ve tarım politikalarına dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. FAO'nun kuruluşunun 75. yıldönümünün de kutlanacağı bu yılki Dünya Gıda Günü teması, “Büyütelim, Besleyelim; Hep Birlikte Sürdürelim” olarak belirlenmiştir. Geçmişten günümüze belirlenen temalar çerçevesinde dünya ölçeğinde henüz ciddi bir başarıdan söz etmek mümkün değildir.

TMMOB ve Odalarımız; her yıl 16 Ekim’de gıda gününü kutlamaktan öte; ülkemizde ve dünyadaki egemen kapitalist sistemin neoliberal politikaların yarattığı açlık, yokluk ve yoksulluğu deşifre etmenin yanında; insan, emek ve çevre odaklı üretim modelleri ile adil ve eşit tüketim biçimleri için öneriler geliştirerek, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmektedir. 2020 yılı TMMOB Dünya Gıda Günü Etkinliği düzenleyicisi Gıda, Kimya ve Ziraat Mühendisleri Odaları olarak bizler; bu yılın temasını “Pandemi Sürecinde Gıda ve Tarım Politikaları” şeklinde belirleyerek, bu ciddi konuyu ülkemizde gündem yapmak, yaşanan sorunların nedenlerinin ve kalıcı çözüm önerilerinin kamuoyunda tartışılmasını istedik.

Bugünlerde dünya ölçeğinde ve ülkemizde yaşanan Koronavirüs salgını (Covid-19), insanların sağlık hakkı kadar, yeterli ve dengeli beslenme ile bağışıklık sisteminin güçlenerek sağlıklı yaşayabilmesi için temiz su ile yeterli ve sağlıklı gıdaya erişiminin gerekliliğini bir kez daha göstermiştir. Salgın döneminde en fazla gündeme gelen kavramlar gıda egemenliği, gıda güvencesi ve gıda güvenliği olmuştur. Gıdanın bulunabilirliği, gıdaya ulaşılabilirlik, gıdanın kalitesi ve güvenliğini kapsayan “gıda güvencesi”; herkesin yeterli, güvenli ve sağlıklı gıdaya kolayca ve sürdürülebilir bir şekilde ulaşma hakkıdır. Kamu sağlığının korunabilmesi adına zorunlu olan “gıda güvenliği”; erişilen gıdanın fiziksel, kimyasal ve biyolojik her türlü zararlanmalardan uzak, sağlıklı ve vücuda yararlı olma halidir. “Gıda egemenliği” ise; halkların ekolojik ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilen, sağlıklı, kültürel olarak uygun gıdalara sahip olma ve kendi gıda, tarım sistemlerini ve tarım politikalarını belirleyebilme hakkına sahip olmalarıdır.

Pandemi sürecinden bağımsız olarak yaşamakta olduğumuz iklim değişikliği, su kaynaklarının kirlenmesi, ormanların, sulak alanların ve ekosistemlerin tahrip edilmesi, tarım alanları ve meraların amaç dışı kullanılması, yoğun girdi kullanımına dayalı endüstriyel tarım, artan nüfus gibi sorunlar yakın gelecekte su krizine, toprak kıtlığına ve dolayısıyla gıda krizine neden olacaktır. Pandemi süreci, yaşanan sorunları daha da artırmış ve yaşanan krizleri derinleştirmiştir.

Dünyada ve de ülkemizde gıda ve tarımda yaşanan sorunların temel nedeni, sermayenin çıkarlarını insanlığın ortak çıkarlarının üstünde gören küresel kapitalist sistem, tarım ve gıda üretimi ile tedarikindeki tekelleşmedir. Bugün itibarıyla, hemen her alanda olduğu gibi gıda

ve tarım alanında da sayısı onu geçmeyen çok uluslu şirketler dünya piyasasına hâkim durumdadır. Yaşanan sorunlar bölgesel değil tüm dünyayı ilgilendiren sorunlardır ve çözümü için tüm ülkeler birlikte hareket etmek zorundadır.

Pandemi süreci tüm dünyada yeterli gıdayı üretmenin ve güvenli gıdaya ulaşmanın önemini daha da artırmıştır. Korona virüs salgını küresel düzeyde uygulanan tarım ve gıda politikalarının değişmemesi halinde dünyada bir gıda kıtlığı ve gıda krizi yaşanacağını açıkça göstermiştir. Covid-19 salgın sürecinde gıda ihracatındaki kısıtlamalardan dolayı tedarik zincirinin bozulması nedeniyle, başta en yoksul ve kırılgan ülkeler olmak üzere, tarımda dışa bağımlı hale gelmiş ülkelerde gıda güvensizliği tehdidiyle karşı karşıya kalınmasıdır. FAO'nunda içinde yer aldığı Küresel Gıda Krizleri Ağı'nın açıkladığı 2020 yılı raporunda; 55 ülkede 135 milyon kişinin gıda güvencesi açısından kriz düzeyinde ya da daha kötü durumda olduğu, Covid-19 salgınının da etkisiyle daha ciddi sıkıntılar yaşanabileceğini, Koronavirüs salgınının gıda ticareti ve piyasalar üzerindeki etkilerinin hafifletilmesine ilişkin olarak ülkelerin gıda tedariki, küresel gıda ticareti ve gıda güvenliği üzerine ayrıca özen göstermeleri gerektiği vurgulanmıştır. Umarız gelinen bu noktada, dışa bağımlı olmayan sürdürülebilir tarım ve gıda üretimi ile ülkelerin gıda egemenliğinin önemi bir kez daha anlaşılmıştır.

Gıda güvencesinin sağlanamadığı bir dünyada, adil ve demokratik bir düzen içinde yaşayabilmek hayal olacaktır. Bugün dünyada 800 milyonun üzerinde insan yani her 9 kişiden biri yatağa aç girmektedir. Ülkemizde ise insanlarımızın %22'si yeterli gıdaya ulaşamamakta %8,5'u ise açlık sınırında yaşamaktadır. İnsanlık için kâbus olan bu yokluğu ve yoksulluğu yenmek için sorumluluk almak hepimizin ortak toplumsal görevidir. Unutulmamalıdır ki, dünya üzerinde üretilen tarım ve gıda ürünleri 7,5 milyarı geçen dünya nüfusunu beslemeye yetecek miktardadır. Eğer dünyada açlık varsa bu yetersiz bitkisel ve hayvansal ürünler ve gıda arzından değil, adil olmayan gelir ve gıda dağılımından kaynaklanmaktadır.

Yaşanan küresel salgın, dünya genelinde kamunun rolünün, özel sektöre bağlı serbest piyasa ekonomisinin, küresel ticaret kurallarının ve uluslararası ilişkilerin yeniden sorgulanmasına yol açmıştır. Pandemi yasakları nedeniyle mevsimlik işçi temininde ve gıdaya erişimde yaşanan ciddi aksaklıkların salgından daha tehlikeli sonuçlar doğurabilecek olması tüm ülkelerin tarım politikalarını yeniden gözden geçirmelerini zorunlu kılmıştır. Pandemi sürecinde ülkeler kendi üretimlerini ve stoklarını artırmaya çalışmakta, sınırlarını kapatmakta, ihracat yasakları koymakta, dış ticaret hacmi daralmakta, korumacılık önlemleri artmaktadır. Ülkemizde ise söylem dışında maalesef yerli üretimi ve üreticiyi korumaya yönelik somut politikalar uygulamaya konulmamaktadır.

Ülkemiz açısından yakın gelecekte yaşanacak en önemli sorun alanlarında biri, şu an yaşanan ekonomik krizin tarım ve gıda üretimine yapacağı olumsuz etkiler olacaktır. Ülkemizin tarımsal üretiminde yaşanan yapısal sorunlara kalıcı çözümler bulunmadan, Covid 19 salgınıyla beraber bunlara her geçen gün yenilerinin eklenmesi, sorunları dışalımçı politikalarla çözmeye yönelik kolaycı yaklaşımların hız kesmeden devam etmesi, gübre, mazot, tohum, zirai ilaç ve yem gibi dışarıya bağımlı temel girdi fiyatlarının artan döviz fiyatlarıyla daha da pahalılaşması, çiftçinin öz sermaye sorununu çözmeden yüksek faizli ve kısa vadeli kredi uygulamalarına devam edilmesi, uzun vadeli yeterli destekler yerine kısa vadeli ve geç ödenen yetersiz destekler nedeniyle çiftçimizin önünü görememesi gibi haklı gerekçelerle ile kâr elde edemeyen çiftçilerimizin üretmekten vazgeçmesi ve üretim alanını terk etmesi, örgütlü mücadelenin yaygınlaşmaması nedeniyle üretkenlerin çok uluslu şirketler ve büyük market zincirleri ile yapılan güvencesiz "sözleşmeli üretim" modeliyle sömürülmesi ülkemizin yaşanan gerçekleridir. Tarım alanlarının, tarımsal üretimin, çiftçi sayısının, kırsal

alan nüfusunun sürekli düştüğü bu süreçte, en büyük pay araçılara ve sözleşmeli tarımla çiftçiyi taşıyan olarak kullanan büyük şirketler, market zincirleri ile ithalatçı firmalara gitmektedir. Gıda enflasyonu kavramıyla yaratılan algı yönetimi sürecinde tarımsal girdi fiyatları enflasyonun üstünde, tarımsal ürünlerin tarladaki fiyatı enflasyonun altında, marketteki fiyatı ise enflasyonun üstünde kalmakta, üreten çiftçi para kazanamamakta, tüketiciler ise pahalı gıda tüketmektedir. Bu durum, ülkemizi önümüzdeki süreçte ciddi anlamda gıda güvencesi ve gıda tedariki sorunuyla karşı karşıya getirecektir.

Başta özveri ile görev yapan sağlık sektörü ve diğer acil hizmetler olmak üzere salgın, afetler ve olağan dışı durumlarda toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak adına çalışması gereken sektörlerden biri de gıda sektörüdür. Gıda sektörü emekçileri kısıtlamalara rağmen üretime devam etmek zorunda kalan bir alanın çalışanlarıdır. Bu dönemde temel ihtiyaç kategorisinde yer alan gıdanın “güvenilir gıda” zincirinde arzını sürdürebilmek ve sektör çalışanlarının sağlığının güvencesini sağlamak toplumsal bir görevdir.

Son yıllarda gıda güvenliği alanındaki dikkat çekici gelişmelere rağmen, gıda kaynaklı hastalıkların küresel boyutu hala kabul edilemez düzeydedir. Dünya’da her yıl yaklaşık 600 milyon kişi -ki bu her on kişiden birine denk gelmektedir- hijyenik olmayan gıdaları tükettikten sonra hastalanmakta ve bu grup içerisinde 420.000’i yaşamını yitirmektedir. Sadece bu rakam, gıda güvenliğinin yaşamımızın ne kadar değerli bir parçasını oluşturduğunu daha iyi anlamamızı sağlayacaktır. Güvenilir gıda, yalnızca daha iyi sağlık ve gıda güvenliği için değil, aynı zamanda geçim kaynakları, ekonomik gelişme, ticaret ve her ülkenin uluslararası itibarı için giderek daha çok önem taşımaya başlamıştır.

Çağımız hastalığı olan aşırı ve lüks tüketim alışkanlığı, gıdaya adil ulaşmanın önündeki en büyük engellerden biri olup, bu alışkanlık gıdada israfı da beraberinde getirmektedir. Yılda yaklaşık 1,3 milyar ton gıda çöpe giderek heba olurken, sadece bu tüketilmeyen ya da tüketilemeyen ve çöp olarak son bulan üretim fazlasıyla bile açlık çeken 821 milyon insanı doyurabilmek mümkündür. Gıda kaybı ve israfının ülke ekonomilerindeki büyük yükü pandemi sürecinde artmış ve gıdaya erişim imkanını daha da kısıtlamıştır.

Bir zamanlar kendi kendisine yeten ülke olarak övündüğümüz ülkemiz, gıda ve tarım alanında büyük oranda dışa bağımlı hale gelmiştir. Özellikle 1980’li yıllardan sonra uygulanan dış odaklara bağımlı, desteklerin kaldırılması ve azaltılmasına, dışalığa, özelleştirmelere dayalı tarım politikalarının ülkemizde kronikleşen tarım ve gıda sektörü sorunlarını günümüzde de çözemediği ortadadır. Bu olumsuz gidişe dur demek zorundayız. Her koşulda üretmeye devam etmek, üretimi ve üretkenleri desteklemek zorundayız. Ülkemizde derinleşerek yaşanan ekonomi, sağlık ve gıda krizinden kurtulabilmek için ithalat kolaycılığına dayalı neoliberal ekonomi politikaları yerine üretim ekonomisini, sermayenin öncelikleri yerine kamusal çıkarları, kamu harcamalarında lüks ve savurganlığa dayalı yönetim anlayışı yerine tasarrufları, gündelik politikalar yerine planlı kalkınmayı önceleyen “Kamucu Tarım ve Gıda Politikaları” ivedilikle yaşama geçirilmelidir.

Öncelikle gıda egemenliği, gıda güvenliği ve gıda güvencesi ülkemiz gündemindeki yerini almalı, parçacı bölgesel projeler yerine ülke düzeyinde “Tarımsal Üretim Seferberliği” ilan edilmelidir. Tarımsal kamu yönetimi güçlendirilmeli, tarım ve gıda sektörü tümüyle özel sektörün inisiyatifine bırakılmamalı, üretici ve tüketicilerin üretim, ürün işleme, ürün satış, satın alma ve eğitim konularında güçlenmesi için kooperatifleşmesi desteklenmelidir. Tarım sektörüne yönelik kısa, orta ve uzun vadeli tarımda yapısal sorunları gideren planlamalar yapılmalı, büyük ovalar dahil verimli tarım arazilerimizi koruyacak şekilde ülke düzeyinde

“Arazi Kullanım Planlaması” yaşama geçirilmelidir. Kendimize yeter üretim için korunan ve sulanan tarım arazilerimizde üretim miktarı artışı, ürün çeşitliliği, üretim sürekliliğini sağlayacak ve Tarım Kanunu’na göre belirlenen zamanında ödenecek somut desteklerle yönlendirilecek “Tarımsal Üretim Planlaması”na geçilmelidir. Dünya çiftçileri ile rekabet ortamı oluşturmak için üretim ortamı iyileştirilmeli, mevcut destekler artırılmalı, girdi maliyetleri düşürülmeli, ucuz kredi olanakları oluşturulmalı, ürün ve girdi destekleri üretime ve üretime verilmelidir. Girdi temininde KDV muafiyetleri ivedilikle sağlanmalıdır. Hayvancılığın gelişmesi sağlanarak, üreticinin gelir artışı yanında, vatandaşın sağlıklı et, süt ve süt ürünleri tüketmesi için kalıcı özel önlemler alınmalıdır. Ar-Ge çalışmalarına ciddi yatırım yapılarak yerli girdi ve teknoloji üretimine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır. Tarımsal hammadde, girdi ve ürün dışalımını kısıtlanmalı, dışsatım olanakları artırılmalıdır. Doğru ve yeterli beslenmede gıda çeşitliliğinin önemi algılanmalı, bu kapsamda küçük aile işletmeleri, yerli çiftçi, yerel tarım ve yerli üretimi destekleyici politikalar uygulanmalıdır.

Özetle; çiftçilerimizin tarım ürünlerini üretebileceği olanakların güçlendirilerek yerli ve yeterli üretime geçilmeli, tüketicilerimizin de bu gıdalara uygun fiyatta sürdürülebilir bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır.

Gıda denetimi sisteminin bütünüyle ele alınıp yaşanan sorunların uygun koşullar oluşturularak kamu denetiminde ivedilikle çözülmesi gerekmektedir. Mevcut yasal düzenlemelerde gerekli değişiklikler gecikmeksizin yapılmalı, insan sağlığını olumsuz etkileyecek gıda faaliyetinde bulunanlar “insan yaşamına kastetmek” hükmü doğrultusunda değerlendirilmeli ve cezai müeyyideler buna göre belirlenmelidir. Kamu sağlığını gözetmeyen merdiven altı ve riskli katkı ve kalıntılar taşıyan gıda ham maddeleri ile yapılan üretim, stokçuluk ve fahiş fiyatlar, doğru, etkin ve hızlı şekilde denetlenmeli, gerekli ve yeterli cezalar verilmelidir. Gıda işletmelerinde “istihdamı zorunlu personel” olarak gıda denetçisi görevi yapan Ziraat Mühendisleri, Gıda Mühendisleri, Kimya Mühendisleri dahil gıda konusunda öğrenim görmüş ilgili kişilerin yetki ve sorumlulukları açıkça düzenlenmeli, güvenilir gıda temininde toplumsal sorumlulukla birlikte bilimsel çalışmalarının önü açılmalıdır.

Gıda denetimleri, kamusal bir gereklilik olarak, özerk, bağımsız ve bilimsel esaslara göre yeterli gıda denetçisi ve uygun alt yapı hizmetleriyle uygulanmalı, bu faaliyetler Bakanlık ile iş birliği içinde ilgili Meslek Odalarınca etkin ve eşzamanlı denetlenmelidir. Kamusal gıda denetimine yönelik kamu personel sayısı artırılmalıdır. Üretim sonrası nakliye ve depolama uluslararası standartlara uygun yapılmalı, tüketicilerin gıda okuryazarlığının geliştirilmesi için, okul öncesi eğitim başta olmak üzere ilk ve orta öğretim müfredatına gıda güvenliğiyle ilgili dersler konulmalı, kamu spotları gibi yayınlar ile halk bilgilendirilmelidir.

Üretim alanlarında ve işyerlerinde salgına karşı bulaşmayı gerçekten ortadan kaldırılacak önlemler alınmalı, Covid-19 tespit edilen işyerlerinde faaliyetler acilen durdurulmalıdır. Salgın süresince herkesin işi ve geçimi devletin güvencesinde olmalıdır. Güvenlikli çalışma ortamları oluşturulmalı, iş cinayetleri engellenmelidir.

TMMOB ve bağlı Odaları olarak meslek örgütü sorumluluğuyla ülkemizde ve tüm dünyada uygulanan neoliberal politikaların insanları mutlu etmediğini ve bir avuç topluluğun gıda üzerinden hegemonya yaratıp, tüm dünyayı sömürdüğünü dün söylemiştik, bugün de söylüyoruz. Açlık ve yoksullukla mücadele gıda emperyalizmine karşı verilecek mücadeleden geçmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği`ne bağlı Gıda, Kimya ve Ziraat Mühendisleri Odaları olarak; açlığın, yokluğun ve yoksulluğun son bulduğu, hakça eđit ve adil bir paylaşımın olduğu bir ÷lke ve dñnya øzlemiyle bilimden, insandan, emekten, doğadan, kamu yararı ve toplum çıkarından yana mñcadelemize ara vermeksizin devam edeceğimizi kamuoyuna saygıyla duyururuz.

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU